

Nyilvántartásba vették és besorolták a magyar zenekarokat, valamint énekkarokat

Sokak pihenéssel töltötték az idei nyarat, de nem így az Előadó-művészeti Iroda és az Előadó-művészeti Tanács (EMT), hiszen a beérkezett hatalmas mennyiségű adat és azok ellenőrzése, a segítségnyújtás, továbbá a beérkezett adatok alapján a miniszteri rendeletre vonatkozó javaslatok előkészítése rengetek aprólékos munkát igényelt. Lapunk az Előadó-művészeti Iroda szakmai tanácsadóját, Magi Istvánt, valamint az EMT elnökét, Dr. Gyimesi Lászlót kérdezte mindarról, ami remélhetőleg nem csupán olvasóink érdeklődését keltheti fel, de hasznos információkkal is szolgál.



■ Bár lapunk sokat foglalkozott az új előadó-művészeti törvénnyel, az elejéről kezdeném. Pontosan milyen változásokat hoz ez a törvény a zenekari zenészek életébe?

Ennek a jogszabálynak már a pontos címe meghatározza, hogy miről is szól, ez pedig így hangzik: törvény az előadó-művészeti szervezetek támogatásáról és sajátos foglalkoztatási szabályairól. Mivel az előadó-művészeti, ezen belül is elsősorban a zeneművészeti tevékenységüket a legtöbben egy konkrét szervezetben, nevezetesen zenekarban vagy énekkarban végzik, természetesen ezeknek a szabályozott működése, az ott alkalmazott munkajogi szabályok és a szervezet finanszírozása hatással vannak az egyes művészek életkörülményeire, javadalmazására, munkafeltételeire is. Ilyen értelemben a zenekari zenészekre közvetetten vonatkozik a törvény. Fontos azonban megjegyezni, hogy a törvény csak a zenekarokra, énekkarokra vonatkozik, ennél tovább nem megy. A legkisebb egység, amellyel még foglalkozik, az a kamarazenekar és a kamarakórus,

azok a kisebb formációk, amelyek természetesen nagyon fontosak a zenei életben, mint például a vonósnegyes vagy a fúvósötös, nem tartoznak a törvény hatálya alá.

■ A zenekaroknak és énekkaroknak kérvényezniük kell a regisztrációt. Ezt meg is tették. Pontosan hogyan zajlik egy ilyen folyamat?

A regisztráció két részből áll: nyilvántartásba vételből és besorolásból. A törvény azt is pontosan rögzíti, hogy az egyes kategóriákba kerülésnek milyen feltételei vannak. Az adott szervezet állami támogatásának módja pedig attól függ, melyik kategóriába kerül.

■ Milyen kizáró tényezők vannak, amelyek megléte esetén egy együttes nem kaphat a törvény által meghatározott támogatásokból?

Először is az adott zenei együttesnek nonprofit szervezetnek kell lennie, ide tartoznak a költségvetési intézmények, a nonprofit kft.-k, az egyesületek és az alapítványok. De ez még csak az egyik feltétel. A másik, hogy ezeknek a nonprofit szervezeteknek közhasznúsági fokozattal kell rendelkezniük. Ha ez a kettő teljesül, akkor nyilvántartásba vesszük a zenekart vagy énekkart. A többi feltétel már az egyes kategóriákba történő besorolásnál számít. Csak egy példát említek: az államilag fenntartott intézmények, szervezetek nyilvántartásba kerülnek, de nem soroljuk be őket. A legfontosabb, amit a törvény kimond, hogy az előadó-művészet olyan tevékenység, amelyet az állam támogat. Természetesen korábban is voltak a költségvetésnek olyan fejezeti, sorai, amelyek az előadó-művészet támogatását szolgálták, de ezt így eddig még nem foglalták törvénybe. A törvény azt mondja, hogy az állam kétféleképpen támogathatja az előadó-művészetet: vagy saját maga tart fenn intézményeket, vagy hozzájárul azoknak a szervezeteknek a működéséhez, amelyeket

önkormányzatok, gazdasági társaságok, egyesületek, alapítványok tartanak fenn. Ez a törvény az utóbbiak állami támogatásának módjáról rendelkezik, és nem foglalkozik az állam által közvetlenül fenntartott szervezetekkel, mivel azokról a fenntartó állami szerv saját költségvetési fejezetében közvetlenül gondoskodik. Erre példa a Nemzeti Filharmonikusok, a Nemzeti Színház vagy a Nemzeti Táncszínház.

■ *Az előadó-művészeti törvénnyel tulajdonképpen akkor az úgynevezett „BM-keret” és a kulturális tárca által megítélt támogatások kerülnek egységbe.*

Igen. A költségvetés nagyobbik része az eddigi „BM-keret” (pontosabban egy ideje már „ÖM-keret”), hiszen tény, hogy az előadó-művészeti szervezetek túlnyomó többsége önkormányzati fenntartású. Eddig is voltak azonban olyan szegmensei a zenekari és énekkari struktúráknak, amelyek a kulturális tárca keretéből kaptak támogatást. Az új törvény azt határozza meg, hogy az egyes kategóriákba besorolt szervezetek támogatási keretének költségvetési előirányzatát hol kell megtervezni. Hogy értetetőbb legyen: megmarad a kettősség, bizonyos kategóriák támogatása az Önkormányzati Minisztérium, más kategóriák pedig az Oktatási és Kulturális Minisztérium fejezetébe kerülnek. Ez a színházakra, a táncegyüttesekre, a zenekarokra és az énekkarokra egyaránt vonatkozik.

■ *A „BM-kerethez” eddig szükséges volt az önkormányzati fenntartás illetve támogatás megléte.*

Ez az első kategóriában változatlanul szükséges, viszont a második kategóriánál már nem, ez ugyanis az OKM fejezetébe került.

■ *Ezzel tulajdonképpen azoknak a zenekaroknak akartak segíteni, amelyek ennek a kritériumnak nem tudtak megfelelni?*

Igen. A törvénynek több célja is van. Egyrészt rendbe akarja tenni a struktúrát, másrészt megpróbál nem különbséget tenni fenntartó és fenntartó között, addig a mértékig, ameddig ez lehetséges. Nem feltétlenül kell egy zenekarnak önkormányzati fenntartásúnak lennie ahhoz, hogy állami támogatást kaphasson. Annak a zenekarnak, amelyiknek a fenntartója nem önkormányzat, de mégis az első kategóriába szeretne kerülni, változatlanul közszolgáltatási szerződést kell kötnie egy önkormányzattal. De a második kategóriában erre már nincs szükség, és ez azért is fontos, mert sok együttmű-

ködése jellegéből fakadóan nehezen lehet egy konkrét önkormányzathoz kötni. Neveztetett is megjelenik a törvényben a big band, a népi koncertzenekar: ezek eddig nem szerepeltek a támogatott formációk között. De ide tartoznak azok az együttesek is, amelyek saját maguk szerveződnek, mint például egyes kamarazenekarok. Vagy például az UMZE, amelyik a zenei élet egy szegmensével, a kortárs művekkel dolgozik, nem pedig egy adott területhez kötődik a működése. Korábban ezek a zenekarok, ha meg is szerezték a bürokrácia által előírt önkormányzati támogatást, az többnyire csak formalitás volt.

■ *Hogy látja, mennyire elégedett a szakma a törvénnyel?*

A regisztrációs folyamat alatt szoros kapcsolatba kerültem az egyes zenekarokkal, énekarokkal, és semmiféle ellenérzéssel nem találkoztam, úgy érzem, hogy jól sikerült az együttműködés. Azt persze nem titkolom, hogy voltak gondok a regisztráció folyamán, elsősorban ott, ahol bizonyos szakmai jellegű kérdésekre kellett számokkal válaszolni. És bár igyekeztünk lehetőleg egyértelműen feltenni a kérdéseket, akadtak köztük olyanok is, amelyeket többféleképpen lehetett értelmezni. Ezeket most tisztáztuk, jövőre pedig, amikor újra kell szolgáltatni az adatokat, ennek fényében alakítjuk át a regisztrációs adatlapok kérdéseit és a kitöltési útmutatót. Ehhez persze szükség volt ennek az első évnek a tapasztalataira.

■ *Feltételezem, hogy a törvény megalakítását a pénzelosztási rendszer igazságosabbá és kiszámíthatóbbá tételének igénye szülte, valamint az, hogy kizárják az esetleges lobbitevékenységeket. A pénzelosztás tekintetében a Szimfonikus Zenekarok Szövetsége már éveken keresztül felállított egy bizonyos kritériumrendszert, ez aztán végül nem érvényesült. Mik az új törvény sarkalatos pontjai az elosztás arányainak tekintetében?*

A törvény pontosan azt célozta meg, hogy a rendelkezésre álló pénz elosztásának feltételei a legobjektívebbek legyenek. A zeneművészet területén éppen azért volt könnyebb dolgunk, mert a Szövetség hosszú ideje maga is lemodellezte a begyűjtött adatok alapján, hogy az ő szempontjaik alapján hogyan oszthatják el a pénzt, és ezt mindig párhuzamba állították a kuratóriumi döntéssel. Azt azért leszögezném, hogy ritka volt az olyan eset, amikor nagyságrendi eltérések lettek volna a kettő között, de az azért előfordult, hogy olyan szempontokat

nagyobb súllyal vett figyelembe a kuratórium, amelyeket ez a rendszer már nem bír el. A normatív jellegű finanszírozásnak ugyanis éppen az a lényege, hogy csak egy bizonyos szintig tudja figyelembe venni a különbségeket. Ilyen értelemben persze nem is „igazságos”, de ha minden szempont érvényesülne, akkor éppen a lényegét veszítené el, hiszen egyedi döntések születnének. Kiszámítható viszont, és lehet hozzá igazodni. Ez a törvény azért is jó, mert ha az első év folyamán kiderül, hol akadtak problémák, akkor lehet rajta igazítani. Azokat a konkrét mutatókat, amelyek alapján az elosztás történik, a költségvetés minden évben külön állapítja meg.

■ *Ezek szerint ez a kritériumrendszer mégsem kőbe véstett...*

A szabályokat kőbe véstük, de azért a követ is lehet faragni... Mondok egy példát. Az első kategóriába sorolt zenekarok és énekkarok hét szempont alapján kapják a támogatásukat, ezen nem lehet változtatni. Ilyen szempont például az önkormányzati támogatás nagysága, a zenekar létszáma, a játszott koncertek száma, vagy a kortárs magyar művek aránya a repertoárban. Azt azonban, hogy ez a hét szempont milyen súllyal, pontosabban milyen szorzóval esik latba a végső összeg kiszámításánál, már minden évben a költségvetési törvény határozza meg. Ahhoz tehát, hogy ezeket az arányokat megváltoztassuk, nem kell átírni a törvényt, elegendő ezeket a következő évben a költségvetési törvényben más súlyozással figyelembe venni. Természetesen a szempontok megváltoztatásához már törvénymódosítás szükséges.

■ *A jövőben mennyire marad meg a szakma lehetősége arra, hogy hangot adjon a törvénnyel kapcsolatos észrevételeinek, javaslatainak?*

Húsz évig dolgoztam a minisztériumban, de olyan törvényalkotási folyamattal, amivel ez a törvény született, ezen kívül nem találkoztam. Általában ugyanis az a gyakorlat, hogy csak a már kész törvénytörzset véleményeztetik az érintettekkel. Itt viszont az elejétől kezdve a végéig a szakmával szoros együttműködésben készült maga a törvénytörzset, az ezt megfogalmazó munkacsoportokban részt vettek a szakma képviselői is, természetesen a tárca felkérése alapján. A lehetőség adott, ha a szakmai szervezetek továbbra is fenntartják az aktivitásukat, akkor az esetlegesen szükséges módosításokat szintén az ő meglátásai alapján lehet véghezvinni.

Pál Eszter